Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000980

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-03-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Криворучко Валентина Іванівна
2. Valentyna I. Kryvoruchko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 29-04-2025

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7988

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17, 17.09, 17.09.91

Тема дисертації:

1. ХУДОЖНІЙ ЧАСОПРОСТІР У ПРОЗІ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ
2. ARTISTIC TIME-SPACE IN THE PROSE OF MYROSLAV DOCHYNETS

Реферат:

1. У дисертації представлено концептуальні засади та дискусійні аспекти в теоретичному осмисленні проблеми часопростору / хронотопу в літературознавстві, відстежено основні тенденції в науковій рецепції творчості М. Дочинця, комплексно досліджено художній часопростір у прозі М. Дочинця та проаналізовано систему часопросторових образів у романістиці, середній та малій прозі письменника. Обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання, з'ясовано об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено зв'язок дисертації з науковими програмами й темами, репрезентовано джерельну базу, розкрито наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, а також окреслено форми апробації результатів. Актуальність теми дисертації визначається доцільністю всебічного дослідження художнього часопростору в прозі лауреата Шевченківської премії М. Дочинця, що сприяє глибшому розумінню його індивідуального стилю, поетики та місця в сучасному літературному процесі. Оскільки творчість письменника ще

знаходиться на етапі активного наукового осмислення, а питання художнього часопростору в його творах залишалося поза увагою дослідників, дана робота покликана заповнити цю прогалину. Актуальність дослідження підтверджується також неоднозначністю літературознавчих підходів до інтерпретації поняття художнього часопростору. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уточнено й доповнено теоретико-методологічні підходи до аналізу частопросторових параметрів літературного твору; уперше комплексно розглянуто часопросторові характеристики в прозі М. Дочинця з погляду аксіології та міфопоетики; уперше комплексно досліджено художній часопростір у прозі М. Дочинця та проаналізовано систему цих образів у романістиці, середній та малій прозі письменника; запропоновано власну типологію часопросторових моделей у прозі М. Дочинця; охарактеризовано поетологічні особливості епосу М. Дочинця, доповнено наукові уявлення про його індивідуальний стиль; розглянуто прозовий масив творів М. Дочинця у контексті його інтерв'ю та інших авторефлексійних текстів. У роботі встановлено, що поняття часопростору є ключовим для розуміння художніх творів, оскільки воно відображає взаємодетермінованість часу й простору у різних аспектах культурного та філософського дискурсу. У літературознавстві художній часопростір є не лише темою для обговорення, а й невід'ємним складником кожного художнього твору, який визначає його структуру, систему персонажів та глибину смислів. Аргументовано доведено, що художній часопростір, структуруючи й формуючи тексти М. Дочинця, прикметний тим, що автор уникає об'єктивних вимірів часу та простору, надаючи перевагу суб'єктивному відображенню цих категорій через призму внутрішнього хронотопу персонажів та авторського голосу. Такий підхід дозволяє письменникові не лише описувати зовнішній простір, а головно досліджувати внутрішній світ своїх героїв. У дисертації з'ясовано, що образ архетипний дороги, глибоко пронизуючи усі аспекти часопросторової структури Дочинцевих романів, стає ключовим елементом для розкриття теми життєвого шляху та ідентичності персонажів. Особливого значення у часопросторовому вимірі Дочинцевих творів набуває образ Дому, який письменник, часто виділяючи граматично (з великої літери), визначає як вічний пошук душі свого Дому. Онтологічні антиномії дискурсу дому-антидому контрастно увиразнюють цей часопросторовий образ. Одним із результатів дисертаційного дослідження є аналіз персонажних архетипів Дочинцевої прози, що дозволяє глибше зрозуміти, як у творах формується і трансформується часопростір, забезпечуючи цілісне уявлення про художній світ. Найчастіше в своїх романах Дочинець звертається до архетипу Мудрого Старого. Архетип Світового Дерева, виступаючи як універсальний символ зв'язку між різними рівнями буття, теж визначає вертикальну структуру створеного письменником часопростору. Соціально-історичний часопростір у прозі М. Дочинця розкриває конфлікти епохи та мотиви персонажів, а простір його творів незмінно пов'язаний з Мукачевом. Створений автором ідилічний хронотоп передає гармонію й спокій через природний простір і любовно-родинні мотиви, а герої, змінюючись в природі, гармонізують світ довкола. У роботі доведено, що стиль М. Дочинця відзначається рефлексивністю та імпліцитним вираженням філософських ідей, у тому числі й через бінарні опозиції. Аксіологічний вимір його прози, сформований через метафоричність та афористичність, ґрунтується на народній філософії й моралі, а також на «філософії серця» Г. Сковороди. Практичне значення дисертації полягає в можливості використання її результатів для подальшого вивчення творчості М. Дочинця, в лекційних, практичних, семінарських курсах з сучасної української літератури, а також як допоміжні ресурси при викладанні теоретичних та методологічних дисциплін для студентів філологічних спеціальностей класичних і педагогічних університетів, при підготовці спецкурсів та спецсемінарів, дисциплін вільного вибору.

2. The dissertation presents the conceptual foundations and discusses the theoretical aspects of the time-space / chronotope in literary studies. It traces the main trends in the scholarly reception of M. Dochynets' works, conducts a comprehensive study of the artistic chronotope in his prose, and analyzes the system of spatiotemporal imagery in his novels, medium-length, and short prose. The research substantiates the relevance of the topic, defines its objectives and tasks, clarifies the object, subject, and methods of study, and highlights the dissertation's connection to scientific programs and themes. It also presents the source base, reveals the scientific novelty and practical significance of the findings, and outlines the forms of their validation. The relevance of the dissertation is determined by the necessity of a comprehensive study of the artistic chronotope in the works of Shevchenko Prize

laureate M. Dochynets, which contributes to a deeper understanding of his individual style, poetics, and place in contemporary literary discourse. Since his creative legacy is still in the process of active scholarly interpretation, and the question of artistic chronotope in his works has remained largely unexplored, this study aims to fill this gap. The study's relevance is further reinforced by the ambiguity of literary approaches to interpreting the concept of artistic chronotope. The scientific novelty of the dissertation lies in refining and expanding theoretical and methodological approaches to analyzing the spatiotemporal parameters of a literary work. It is the first comprehensive examination of spatiotemporal characteristics in M. Dochynets' prose from the perspectives of axiology and mythopoetics. The research also provides an original typology of chronotopic models in his works, explores the poetological features of his epic style, and enhances scholarly understanding of his individual literary approach. Additionally, it contextualizes Dochynets' prose within his interviews and other self-reflective texts. The study establishes that the concept of spatiotemporal structure is key to understanding literary works. In literary studies, the artistic chronotope is not only a topic of discussion but also an integral element of any literary work, determining its structure, character system, and depth of meaning. The research demonstrates that the artistic chronotope in M. Dochynets' works is distinguished by the author's preference for subjective rather than objective depictions of time and space. He achieves this by portraying them through the internal chronotope of his characters and his own authorial voice. This approach allows Dochynets not only to describe the external world but, more importantly, to explore the inner worlds of his protagonists. The dissertation establishes that the archetypal image of the road, deeply embedded in Dochynets' spatiotemporal structure, becomes a key element in revealing the themes of life's journey and identity. Another crucial chronotopic element is the image of Home, which the author often emphasizes graphically (capitalizing the word) and conceptualizes as the soul's eternal quest for its true home. The ontological antinomies of the home–anti-home dichotomy further intensify this spatiotemporal motif. One of the key outcomes of the study is the analysis of character archetypes in Dochynets' prose, which offers deeper insight into how chronotopes are shaped and transformed in his works, providing a holistic understanding of his artistic world. Dochynets frequently employs the archetype of the Wise Old Man, while the archetype of the World Tree, as a universal symbol of the connection between different levels of existence, defines the vertical structure of his spatiotemporal organization. The socio-historical chronotope in his works reveals epochal conflicts and character motivations, with the narrative space invariably linked to Mukachevo. The idyllic chronotope he creates conveys harmony and tranquility through natural settings and familial motifs, while his protagonists, transforming within nature, also bring harmony to the world around them. The study demonstrates that Dochynets' style is marked by deep reflexivity and implicit expression of complex philosophical ideas, including through binary oppositions. The axiological dimension of his prose, shaped by metaphorical and aphoristic elements, is rooted in folk philosophy, morality, and Hryhorii Skovoroda's "philosophy of the heart." The practical significance of the dissertation lies in its applicability for further research on M. Dochynets' works, as well as its use in lectures, practical and seminar courses on contemporary Ukrainian literature. It may also serve as a supplementary resource in the teaching of theoretical and methodological disciplines for philology students in classical and pedagogical universities, as well as in the development of specialized courses, seminars, and elective disciplines.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Криворучко В. І. Міфопоетика хронотопу в романі М. Дочинця «Мафтей. Книга, написана сухим пером». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія : збірник наукових праць. Випуск 51. Том 3. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 36–39. ISSN 2409-1154. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-3.9
- 2. Криворучко В. І. Особливості хронотопу в романі Мирослава Дочинця «Діти папороті». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 55. С. 129–132. ISSN 2409-1154. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.55.29
- 3. Криворучко В. І. «Європейська» людина у прозі Мирослава Дочинця. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Спецвипуск, присвячений євроінтеграційній тематиці. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 62–66. DOI https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.spec/10
- 4. Криворучко В. І. Рецепція ідей Григорія Сковороди у творчості Мирослава Дочинця: аспект хронотопу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 57. С. 155–158. ISSN 2409-1154. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.36
- 5. Валентина Криворучко. Особливості часопросторових відношень у романі Мирослава Дочинця «Лис». KELM (Knowledge, Education, Law, Management): Scientific and practical magazine. Lodz : Fundacja "Oświata i Nauka Bez Granic PRO FUTURO", 2022. № 3 (47). P.80-8. ISSN 2353-8406. DOI https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.14.
- 6. Криворучко В. Деякі аспекти хронотопу в прозі Мирослава Дочинця. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації». Вип. 80. 28 лютого 2022 року. Збірник наукових праць. Переяслав. с. 133-136.
- 7. Криворучко В.І. Архетип Старого Мудреця в романах Мирослава Дочинця. Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua». Kyiv, Ukraine. 2024. Pp. 1071-1075. ISBN 978-966-8219-87-0.
- 8. Криворучко В.І. Ціннісні орієнтири та культурні практики як відображення хронотопу в творчості Мирослава Дочинця. European congress of scientific achievements. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2024. Pp. 180-185. ISBN 978-84-15927-35-8.
- 9. Криворучко В.І. Концепція хронотопу війни в прозі Мирослава Дочинця. Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023. Pp. 597-602.
- 10. Криворучко В.І. Ознаки ідилічного хронотопу в романах Мирослава Дочинця. Science and technology: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 295-299. ISBN 978-4-9783419-1
- 11. Криворучко В.І. Хронотоп дороги в прозі Мирослава Дочинця. Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022. Pp. 670-674. ISBN 978-1-73981-126-6.
- 12. Криворучко В.І. Художній простір романів Мирослава Дочинця. Scientific progress: innovations, achievements and prospects. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 345-348. ISBN 978-3-954753-04-8.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: удосконалення системи підготовки учителів української мови і літератури до навчально-виховної діяльності

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U101320

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ленська Світлана Василівна

2. Svitlana V. Lenska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1203-012X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковпік Світлана Іванівна

2. Svitlana Kovpik

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6455-5572

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Криворізький державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 40787802

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 54, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Горболіс Лариса Михайлівна

2. Larysa M. Horbolis

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4775-622X

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=ph2mEKEAAAAJ&hl=uk&oi=ao; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57225205167; https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAD-3345-2022

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Урись Тетяна Юріївна
2. Tetiana Y. Urys

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7933-4737

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Педченко Світлана Олександрівна
2. Svitlana O. Pedchenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3995-6619

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Ніколенко Ольга Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Ніколенко Ольга Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лобач Катерина Василівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна